

УДК [338.242.2.02:331.5:37.014]:35.07](477)

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ: ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ З РИНКОМ ПРАЦІ

Ірина Сновидович

Львівський національний університет
імені Івана Франка, Львів, Україна
ORCID: 0000-0002-5058-8661

Світлана Сас

Львівський національний університет
імені Івана Франка, Львів, Україна
ORCID: 0000-0001-9142-1959

Резюме. Здійснено комплексний аналіз сучасних викликів розвитку ринку освітніх послуг України в умовах воєнного стану та перспектив повоєнного відновлення. Обґрунтовано стратегічну роль освіти у формуванні людського капіталу, підвищенні конкурентоспроможності економіки та забезпеченні сталого розвитку держави. Виявлено ключові проблеми: структурні дисбаланси між системою підготовки фахівців і потребами ринку праці; недостатня інтеграція роботодавців у розроблення освітніх програм; обмеженість прогнозно-аналітичних інструментів та слабка результативність державного замовлення. Досліджено механізми публічного управління, серед яких нормативно-правове регулювання, фінансування, стандартизація, моніторинг ринку праці, цифровізація, розвиток дуальної освіти та інституційне партнерство. Досліджено, що ефективність цих механізмів залежить від узгодженості дії держави, закладів освіти і бізнесу, достатності ресурсів та здатності освітніх інституцій адаптуватися до трансформаційних змін. На основі аналізу статистичних даних і результатів опитувань роботодавців доведено високу готовність бізнесу до співпраці з університетами у формуванні змісту освітніх програм, організації практик, стажувань та інвестування в інноваційні проєкти. Запропоновано механізми партнерства держави, бізнесу та закладів освіти як стратегічний інструмент розвитку ринку освітніх послуг, що забезпечує узгодженість між попитом і пропозицією, підвищує якість підготовки кадрів та сприяє економічному відновленню. Розкрито значення державного і регіонального замовлення, інклюзивності, цифровізації та прогнозування потреб ринку праці для формування адаптивної системи освіти. Зроблено висновок, що комплексне використання зазначених механізмів і розширення державно-приватних партнерств є необхідною умовою модернізації освітнього сектора, підвищення його гнучкості та здатності реагувати на виклики воєнного і повоєнного періодів, забезпечуючи розвиток людського капіталу та реалізацію євроінтеграційних прагнень України.

Ключові слова: заклад вищої освіти, заклад професійної (професійно-технічної) освіти, ринок освітніх послуг, публічне управління, механізми публічного управління, роботодавці, ринок праці, структурні дисбаланси ринків, збалансований розвиток, трансформаційні процеси.

Дата надходження 24.12.2025

Дата прийняття 08.01.2026

Дата публікації 27.02.2026

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2026.01.161

UDC [338.242.2.02:331.5:37.014]:35.07](477)

PUBLIC GOVERNANCE IN EDUCATION: INSTITUTIONAL MECHANISMS FOR INTERACTION WITH THE LABOR MARKET

Iryna Snovydyovych

Ivan Franko National University of Lviv,
Lviv, Ukraine

Svitlana Sas

Ivan Franko National University of Lviv,
Lviv, Ukraine

Summary. The article provides a comprehensive analysis of the current challenges facing the development of Ukraine's educational services market under martial law and the prospects for post-war recovery. The strategic role of education in shaping human capital, enhancing economic competitiveness, and ensuring sustainable state development is substantiated. Key problems, including structural imbalances between the system of specialist training and labour market needs; insufficient integration of employers into the development of educational programs; limited forecasting and analytical tools; and the low effectiveness of the state order

mechanism are identified. The study examines public governance mechanisms such as legal and regulatory regulation, financing, standardization, labour market monitoring, digitalization, the development of dual education, and institutional partnerships. It is exposed that the effectiveness of these mechanisms depends on the coordination of actions among the state, educational institutions, and business, the adequacy of resources, and the capacity of educational institutions to adapt to transformational changes. Based on an analysis of statistical data and the results of employer surveys, a high level of business readiness to cooperate with universities in shaping educational program content, organizing practical training and internships, and investing in innovative projects is demonstrated. Mechanisms of partnership among the state, business, and educational institutions are proposed as a strategic tool for developing the educational services market, ensuring alignment between supply and demand, improving the quality of workforce training, and contributing to economic recovery. The significance of national and regional state orders, inclusiveness, digitalization, and labour market needs forecasting for building an adaptive education system is revealed. It is concluded that the comprehensive application of these mechanisms and the expansion of public-private partnerships are necessary conditions for modernizing the education sector, increasing its flexibility and responsiveness to the challenges of the wartime and post-war periods, and ensuring the development of human capital and the realization of Ukraine's European integration aspirations.

Key words: higher education institution, vocational and technical education institution, educational services market, public governance, public governance mechanisms, employers, labour market, structural market imbalances, balanced development, transformation processes.

Received 24.12.2025

Accepted 08.01.2026

Published 27.02.2026

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2026.01.161

Постановка проблеми. Сучасний ринок освітніх послуг України перебуває в умовах інтенсивних трансформацій, зумовлених війсьним станом, демографічними зрушеннями та кризовими тенденціями на вітчизняному ринку праці, що актуалізує потребу в удосконаленні механізмів публічного управління розвитком освітньої сфери. Саме від ефективності публічного управління на сьогодні залежить стан відновлення економіки, формування людського капіталу та конкурентоспроможність країни в європейському просторі. Незбалансованість між структурою підготовки фахівців, потребами національного й регіональних ринків праці, а також обмеженою взаємодією між державою, закладами професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О), вищої (ЗВО) та роботодавцями, бізнесом є однією із причин фахового безробіття, втрати трудового потенціалу, зниження продуктивності праці. Науковою й практичною проблемою залишається пошук ефективних механізмів партнерства держави, бізнесу та закладів освіти у формуванні сучасного ринку освітніх послуг, здатного гнучко реагувати на виклики воєнного та повоєнного періоду. Особливої актуальності набуває питання оптимізації державного й регіонального замовлення, вдосконалення інструментів прогнозування потреб ринку праці, розбудови дуальної освіти, а також упровадження сучасних форм співпраці з роботодавцями для забезпечення практичної підготовки та подальшого працевлаштування здобувачів освіти. Саме тому проблема ефективного публічного управління розвитком ринку освітніх послуг потребує комплексного наукового аналізу й формування дієвих управлінських рішень, що сприятимуть становленню оптимальної моделі партнерства між державою, бізнесом та освітніми інституціями для забезпечення узгодженості пропозиції ринку освітніх послуг з економічними й соціальними потребами країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку ринку освітніх послуг, досягнення високого рівня збалансованості відповідно до потреб ринку праці на регіональному та державному рівнях знайшла відображення в багатьох працях вітчизняних та зарубіжних дослідників. Науковці О. С. Гринькевич, О. О. Левицька, І. Є. Бараняк [1] у своєму дослідженні з використанням методу системного аналізу напрацювали дорожню карту й рекомендації щодо визначення алгоритму, що стосується формування регіонального замовлення на підготовку кадрів з урахуванням інтересів

стейкхолдерів та прогнозування розвитку ринку праці в Україні. Водночас дослідники В. Радкевич, Л. Єршова [2] провели аналіз стану готовності системи професійної освіти до протидії реальним і потенційним загрозам національній безпеці й національним інтересам України, зокрема в умовах зовнішніх й внутрішніх викликів. Valk A., Kratovits M. [3] у статті акцентують увагу на тому, що основними партнерами для закладів освіти є роботодавці, профільні міністерства та інші заклади вищої освіти. Найбільш цінною вважається неформальна взаємодія, заснована на довірі й спільних інтересах. У ґрунтовному дослідженні світові науковці S. L. Robertson, K. Mundy, A. Verger, F. Menashy [4] доводять, що державно-приватне партнерство являє собою новий спосіб управління, який варіюється від прихованого підтримання приватного сектора (ваучери, субсидії) до відкритої співпраці з корпоративними учасниками у швидкозростаючій галузі освіти. Саме ця форма партнерства перетворилася на ключовий механізм управління освітніми системами, залучаючи як державні, так і недержавні структури. Автори також аналізують, як такі партнерства впливають на розвиток освіти на різних рівнях – від місцевого до глобального, розглядаючи їхні переваги та ризики, особливо у контексті країн, що розвиваються.

Метою дослідження є наукове обґрунтування ефективних механізмів публічного управління розвитком ринку освітніх послуг на засадах партнерства держави, бізнесу та закладів освіти в умовах глибоких трансформацій. Особливу увагу зосереджено на подоланні структурних дисбалансів між освітньою системою та потребами економіки, підвищенні залученості роботодавців до ухвалення управлінських рішень, а також удосконаленні інструментів цифровізації, інклюзивності та аналітичного забезпечення кадрової політики.

Постановка завдання передбачає комплексний аналіз сучасних викликів і тенденцій розвитку ринку освітніх послуг в Україні, дослідження механізмів публічного управління його трансформацією, з урахуванням інструментів державного та регіонального замовлення, нормативного регулювання, фінансування й цифровізації, а також вивчення ролі партнерства між державою, бізнесом та закладами освіти у формуванні якісного людського капіталу. Завданням статті є виявлення причин структурних дисбалансів між пропозицією освітніх послуг і потребами ринку праці, окреслення перспективних моделей взаємодії стейкхолдерів, обґрунтування необхідності глибшого залучення роботодавців до розроблення та оновлення освітніх програм, а також формування науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів публічного управління, здатних забезпечити ефективну підготовку фахівців для відбудови та модернізації економіки в умовах воєнних і повоєнних трансформацій.

Виклад основного матеріалу. В умовах війни та перспективі повоєнної трансформації суспільства вітчизняна освіта постає як ключовий інструмент забезпечення відновлення економіки та реалізації потенціалу країни на глобальній арені. Водночас відіграє провідну роль у формуванні людського капіталу, модернізації та адаптації ринку праці, збільшенні виробничої продуктивності та формуванні конкурентоспроможності держави. Проте наявні виклики, зумовлені незбалансованістю між системою вищої освіти (СВО) та потребами ринку праці, засвідчують важливість системних реформ. Зокрема, спостерігається поширення безробіття серед осіб з вищою освітою, зростання частки випускників, які не працюють за фахом, а також недостатній рівень узгодження між обсягом та структурою підготовки кадрів і реальним попитом економіки. Також надзвичайно важливою в сучасних умовах є активний розвиток П(ПТ)О, що забезпечує підготовку кваліфікованих кадрів для потреб ринку праці, дає змогу представникам різних вікових категорій здобувати нові затребувані професії, формувати компетентності, підвищувати кваліфікацію, а також адаптуватися до технологічних трансформацій.

Підвищення якості освітніх послуг, розвиток ефективної системи моніторингу ринку праці, оновлення змісту та структури освітніх програм, а також запровадження результативних механізмів державного замовлення є ключовими завданнями в контексті підвищення ролі освіти у відновленні країни. На нашу думку, заклади освіти мають нести більшу соціальну відповідальність за якість підготовки фахівців, синхронізувати свої програми з прогнозами та актуальними потребами національної економіки, а також упроваджувати інструменти професійної орієнтації для молоді, що сприятиме зміцненню відповідності між кар'єрними прагненнями й реальними запитами сфери зайнятості.

В умовах стрімкого розвитку технологій і трансформації суспільних процесів потенціал освітньої, наукової й інноваційної діяльності стає провідним фактором економічного зростання та соціальної стабільності. Саме СВО формує фундаментальні та прикладні компетентності, розвиває креативність, здатність до інновацій, навички критичного мислення та цифрової грамотності, які є основою людського капіталу нової якості, а П(ПТ)О готує робітничі кадри і фахівців для інноваційних галузей, дає можливість формувати практичні компетентності, професійні навички в здобувачів освіти, необхідних для роботи в певних сферах, адаптуючи навчальні програми до викликів інфраструктури ринку праці.

Вища освіта в сучасному суспільстві розглядається як глобальна цінність та умова конкурентного стратегічного розвитку суспільства. Вона, як найбільш значуща ознака якості робочої сили, є вирішальним фактором зростання продуктивності праці, прискорення інноваційних процесів, технологічних і технічних зрушень, забезпечення економічної ефективності та економічного розвитку. За останніми оприлюдненими офіційними даними Державної служби статистики України, у 2021 р. вищою освітою (повною, базовою та неповною) було охоплено 54,5% робочої сили. З 2013 р. значення цього показника демонструвало позитивну динаміку, за вісім років його приріст становив 4,9% [5].

Аналізуючи статистичну інформацію, яка є доступна включно з 2021 роком, можна простежити відносно високий рівень охоплення населення України вищою освітою, що є порівнюваним із показниками провідних країн світу. Згідно з аналітичними матеріалами Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), найвищі рівні частки населення з вищою освітою зафіксовано в Канаді (63%), Японії (56%) та Ірландії (54%) [6]. У цьому контексті Україна демонструє позитивну динаміку, яка наближається до вказаних значень. Як бачимо на рис. 1, здобувачі саме вищої освіти становлять 93,3–95,8% усіх. Також спостерігаємо, що загальна тенденція, починаючи з 2010 року, іде до спадання кількості здобувачів освіти, що зумовлено політичними, демографічними, міграційними змінами в Україні.

На нашу думку, доцільно проаналізувати обсяги державного замовлення на підготовку фахівців у 2025 році, що затвердив Уряд України, і що стало важливим кроком у реалізації стратегічної політики у сфері освіти. Зокрема, постановою Кабінету Міністрів України від 7 липня 2025 р. № 812 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2025 році» було затверджено як обсяги держзамовлення, так і перелік державних замовників [7]. Державне замовлення виступає інструментом публічного управління, що дає змогу формувати людський капітал відповідно до потреб економіки, соціального розвитку та безпеки країни. Визначення пріоритетів у структурі державного замовлення характеризує орієнтир державної політики: підготовка педагогів для Нової української школи, медичних спеціальностей (включно із реабілітацією), сфера інформаційних технологій (кібербезпека, програмування, аналітика), енергетика та екологія (фахівці для зеленої трансформації), а також оборона й безпека (кадри для критичної інфраструктури).

На нашу думку, аналітичне обґрунтування такого держзамовлення ґрунтується на кількох факторах. По-перше, демографічні зміни – зменшення кількості випускників шкіл вимагає оптимізації обсягів замовлення. По-друге, ринок праці вказує на зростаючий попит на ІТ-фахівців, медиків, інженерів, педагогів. По-третє, процес євроінтеграції зобов'язує до адаптації освітніх програм до стандартів Європейського Союзу. По-четверте, враховуючи воєнний стан та післявоєнні потреби, потрібні фахівці з реабілітації, психології, безпеки й критичної інфраструктури.

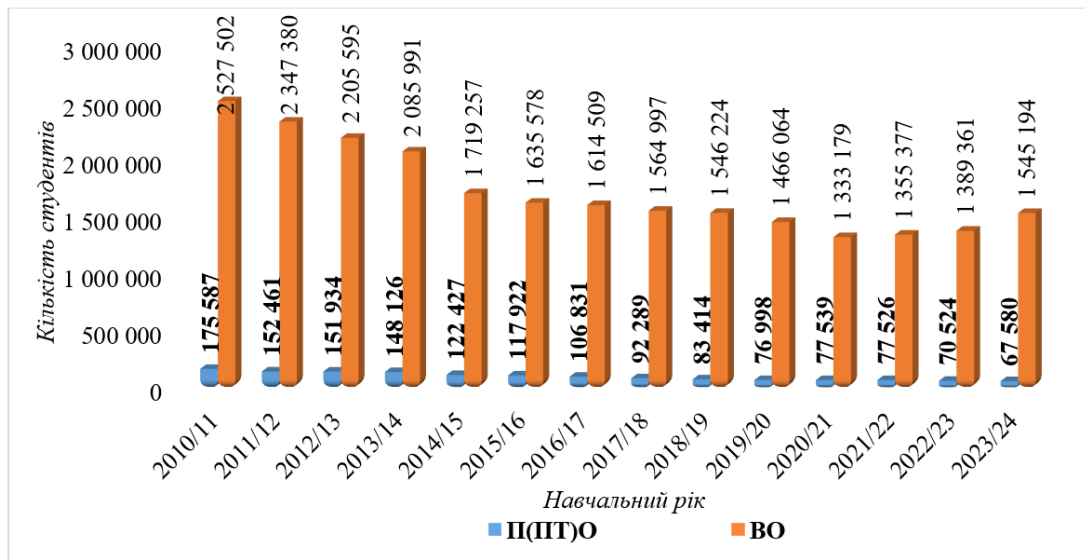

Рисунок 1. Динаміка кількості здобувачів вищої і професійної освіти в Україні*

*Сформовано авторками на основі [5].

Примітка: 2010/11 – 2013/14, включаючи студентів закладів освіти Автономної Республіки Крим та м. Севастополя;

2014/15 – 2021/22 без урахування студентів закладів освіти тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях;

2022/23 – 2023/24 без урахування студентів закладів освіти тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких проводяться (велися) бойові дії;

2020/21 – 2023/24 без урахування здобувачів освіти наукового ступеня доктора наук.

Щодо механізмів публічного управління розвитком ринку освітніх послуг, то серед них: нормативне регулювання – затвердження постанови КМУ з чітким переліком замовників; цільове фінансування – надання грантів для контракторів, встановлення квот для соціально вразливих груп; прогнозування потреб – співпраця між державою та роботодавцями щодо формування попиту; цифровізація процесів – використання електронних кабінетів вступника, впровадження мотиваційних листів як елемента конкурсного відбору; інклюзивність – адаптація політики до потреб вступників із територій бойових дій або тимчасово окупованих, ветеранів, що передбачено згаданою вище постановою.

Ці механізми дають можливість державі здійснювати вплив на формування освітніх послуг таким чином, щоб вони відповідали стратегічним потребам: зміцнення обороноздатності, розвиток зеленої економіки, цифровізація, соціальна згуртованість, підвищення якості освітніх послуг. Водночас важливо враховувати, що успішність реалізації цих механізмів залежить від: узгодженості між державою, закладами освіти та роботодавцями; наявності достатніх бюджетних ресурсів; репрезентативності даних, на

основі яких здійснюється прогнозування; здатності освітніх установ адаптуватися до нових стандартів та вимог. Варто наголосити, що кореляція державного замовлення з потребами ринку праці є ключовим елементом ефективності системи публічного управління у сфері освіти. В умовах трансформації економіки, демографічних змін і воєнного стану в Україні у 2025 році державне замовлення виступає не лише інструментом планування підготовки кадрів, а й механізмом балансування між пропозицією освітніх послуг і реальним попитом на фахівців.

За даними аналітичних звітів Державної служби зайнятості [8] на початок 2025 року найбільш затребуваними на ринку праці залишаються фахівці у сфері інформаційних технологій, медицини, інженерії, освіти та енергетики. Саме ці напрями стали пріоритетними в структурі державного замовлення, що свідчить про прагнення Уряду до узгодження державної освітньої політики з економічними реаліями. Наприклад, обсяги замовлення на ІТ-спеціальності збільшено з огляду на стале зростання попиту в секторі цифрової трансформації, кібербезпеки та аналітики даних.

Механізм прогнозування потреб ринку праці в системі державного замовлення функціонує через співпрацю між Міністерством освіти і науки України, Міністерством економіки України, регіональними державними адміністраціями та роботодавцями. Використовуються дані аналітичних платформ, зокрема Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) та інформаційних систем служби зайнятості, що дає змогу формувати статистичну модель потреб ринку праці з урахуванням демографічних і галузевих прогнозів.

Кореляційний аналіз між рівнем освіти населення та показниками участі в ринку праці засвідчує суттєвий позитивний вплив вищої освіти на зайнятість. Вища освіта є важливим чинником формування висококваліфікованої робочої сили, зниження рівня безробіття і підвищення конкурентоспроможності працівників. Результати статистичних досліджень підтверджують, що роботодавці надають перевагу кандидатам, які мають диплом про вищу освіту, що підкреслює зростаюче значення освітнього рівня у процесах найму. Зокрема, за результатами опитування роботодавців та партнерів ЛНУ імені Івана Франка 60,2% опитаних респондентів зазначили, що фахівці, яких потребує компанія, повинні мати диплом про вищу освіту.

Згідно з даними Звіту з моніторингу працевлаштування випускників закладів вищої та фахової передвищої освіти, що охоплює періоди спостереження станом на 1 листопада 2023 року та 1 листопада 2024 року [9], простежується тенденція до продовження освітньої траєкторії серед значної частини випускників. Зокрема, кожен десятий випускник освітнього рівня магістра обрав подальше навчання для здобуття третього освітньо-наукового рівня або нової спеціальності, що становило 15,2% серед магістрів і 10,9% серед спеціалістів. Така динаміка може свідчити про недостатній рівень підготовки випускників до ефективного інтеграції у сферу праці, а також про наявність мотиваційних бар'єрів щодо входження на ринок праці.

Особливо показовим є високий відсоток бакалаврів, які продовжують навчання для здобуття наступного освітнього рівня: у 2024 році цей показник склав 61,7%, а у 2023 році – 66,7%. Це значення істотно перевищує середні показники аналогічних процесів у країнах ЄС, що може вказувати на структурні диспропорції між результатами освітньої підготовки та запитами національного ринку праці. Зокрема, низький рівень працевлаштування бакалаврів може бути зумовлений обмеженою пропозицією робочих місць, які відповідають професійним очікуванням молодих фахівців, або певне небажання працевлаштовуватися за спеціальністю.

Рівень працевлаштування випускників варіюється залежно від рівня освіти та напряму підготовки. У 2024 році загальний показник зайнятості серед випускників усіх рівнів вищої освіти становив 55,2%, тоді як у 2021 році він був дещо вищим – 58,9%.

Найвищі рівні зайнятості зафіксовані серед осіб зі ступенем спеціаліста – 91,3% у 2024 році та 91,1% у 2023 році. Серед магістрів цей показник у 2024 році становив 57,7%, а у 2023 – 64,2%. Значно нижчими залишаються показники зайнятості серед бакалаврів: 48,4% у 2024 році та 54,6% у 2023 році. Така динаміка свідчить про необхідність перегляду підходів до формування освітніх програм, орієнтованих на підвищення рівня працевлаштованості випускників та зміцнення їхнього зв'язку з ринком праці.

Якщо казати про працевлаштування випускників закладів П(ПТ)О, то у 2023/2024 і 2022/2023 навчальних роках працевлаштовано за професією 76,6% та 73,0% відповідно, а продовжують навчання у ЗВО та інших закладах освіти – 6,1% і 7,4%, також призвані на військову службу – 0,6% та 0,8%. У довоєнний 2020/2021 – працевлаштовано за професією 81,7%, продовжують навчання у ЗВО та інших закладах освіти 7,1%, призвані на військову службу – 1,6% [5].

Актуальним є питання щодо формування регіонального замовлення на підготовку кадрів і розглядається як важливий елемент забезпечення економічної безпеки та збалансування інтересів учасників ринку праці, яке у своєму дослідженні опрацьовують науковці О. С. Гринькевич, О. О. Левицька та І. Є. Бараняк [1]. Зокрема, автори обґрунтовують необхідність використання комплексного підходу до прогнозування потреб у кадрах, який враховує політичні, економічні, соціально-демографічні та інституційні чинники. Акцент зроблено на значущості стратегічних документів розвитку держави і регіонів, адміністративного розподілу повноважень між центральними та місцевими органами влади, а також на ролі галузевих програм, що задають орієнтири для кадрового забезпечення ключових сфер.

Економічні чинники формування регіонального замовлення визначаються очікуваннями бізнесу щодо ринкової кон'юнктури, динамікою інвестиційної та інноваційної політики, обмеженістю ресурсів бюджетів різних рівнів і наявними дисбалансами попиту й пропозиції робочої сили. Водночас соціально-демографічні параметри, насамперед рівень народжуваності й чисельність випускників шкіл, виступають базовою основою для прогнозування освітніх потреб. Дослідження авторів підтверджують тісний зв'язок між демографічними показниками та обсягами вступу до закладів освіти, що підкреслює значення демографічного чинника у побудові прогнозних моделей. Важливу роль відіграють і соціокультурні чинники, зокрема престижність професій та ефективність профорієнтаційної роботи, які визначають освітні уподобання молоді.

Особливе місце у структурі впливів на сьогодні займає чинник війни, який суттєво трансформує кадрову ситуацію, посилюючи міграційні процеси і змінюючи статевовікову структуру населення. Втрата людських ресурсів, релокація бізнесу та ускладнення прогнозування потреби у кадрах актуалізують необхідність створення адаптивних механізмів підготовки фахівців і нових моделей соціально-економічної політики регіонів. Отож, на думку дослідників, формування регіонального замовлення потребує інтеграції економіко-математичних, соціологічних й експертних методів, що уможливило створення науково обґрунтованої та збалансованої системи підготовки кадрів, здатної відповідати як стратегічним цілям розвитку економіки, так й інтересам учасників ринку праці.

В сучасних умовах повоєнного відновлення України, обмеженості державного бюджету, спрямованість його на обороноздатність країни, активна співпраця закладів освіти з компаніями-роботодавцями набуває особливого значення як стратегічний елемент розвитку людського капіталу, національної економіки та створення сприятливих умов для повернення громадян з-за кордону. У Львівському національному університеті імені Івана Франка щороку проводиться опитування роботодавців та партнерів, організоване Відділом кар'єрного розвитку та співпраці з бізнесом спільно з Центром

моніторингу [10]. Метою такого опитування є системний моніторинг ринку праці в умовах воєнного стану, що дає змогу виявити актуальні тенденції працевлаштування та забезпечити ефективну комунікацію з представниками бізнес-середовища. Результати опитування сприяють визначенню нових напрямів співпраці між університетом і стейкхолдерами, зміцненню партнерських відносин у сфері підготовки конкурентоспроможних фахівців і формуванню освітніх програм, орієнтованих на реальні потреби ринку праці. Узагальнені дані дають можливість оцінити сильні й слабкі сторони освітнього процесу та сформувані обґрунтовані стратегії його вдосконалення. Така взаємодія з роботодавцями є важливим фактором розвитку гнучкої та адаптивної системи освіти, здатної ефективно реагувати на виклики сучасності та сприяти повоєнній відбудові України шляхом посилення людського капіталу [11].

В межах опитування, проведеного у 2024 році, одним із ключових запитань, що стосувалося формату співпраці компаній-роботодавців із Львівським університетом, було запитання: «Чи зацікавлена компанія в укладанні Договору про співпрацю з Університетом?». Отримані результати засвідчили високий рівень зацікавленості бізнес-середовища у формалізації партнерства: понад 62% респондентів надали позитивну відповідь щодо готовності укласти договір про співпрацю, що підтверджує їхню налаштованість на інституційне партнерство. Такий показник є важливим індикатором того, що роботодавці сприймають університет як центр інновацій, сучасних освітніх програм і якісної підготовки здобувачів, які можуть бути інтегровані у практичну діяльність компаній. Ще 12% опитаних зазначили, що вже мають укладені договори з університетом, що свідчить про наявність активних партнерських зв'язків і потенціал для подальшого їхнього поглиблення.

У контексті воєнного стану, зміни ринку праці та повернення українців із-за кордону питання формування сталих партнерств між університетами та роботодавцями набуває стратегічного значення. Це дає змогу не лише адаптувати освітні програми до актуальних викликів, а й забезпечити випускників реальними можливостями працевлаштування та професійного розвитку в Україні. Сучасним закладам освіти варто використовувати результати опитування для формування адресних пропозицій співпраці, з урахуванням специфіки галузей та потреб ринку, а також упроваджувати механізми супроводу виконання угод, щоб уникати декларативності й забезпечити реальні результати партнерства.

На нашу думку, одним із основних напрямків співпраці університету та стейкхолдерів-роботодавців у напрямку розвитку сучасної освіти, це спільна робота у формуванні освітніх програм. Результати опитування роботодавців [10] щодо їхньої готовності долучатися до розроблення або оновлення освітніх програм свідчать про високий рівень потенційної залученості бізнесу та компаній до формування змісту вищої освіти. 79,5% респондентів висловили готовність до співпраці у цьому напрямку. Це надзвичайно позитивний показник, який демонструє зацікавленість стейкхолдерів у створенні актуального освітнього контенту, орієнтованого на реальні потреби ринку праці. Участь представників роботодавців у формуванні змісту освіти також дозволяє зміцнити зв'язок між освітою і працевлаштуванням, підвищити довіру до дипломів ЗВО, ЗП(ПТ)О та забезпечити розвиток партнерських освітніх екосистем, орієнтованих на стійке зростання.

Відповідно до моніторингового дослідження, що охоплює 1851 випускника 42 закладів П(ПТ)О, які завершили навчання у 2022 році, з'ясовано, що зайнятість випускників коливається у межах від 100% до 56%, залежно від регіонів. Переважна більшість випускників (73%) працює за професією/спеціальністю, отриманою у закладі П(ПТ)О. При цьому більше половини з них (68%) мають постійну роботу. Менше половини опитаних випускників (41%) зазначили, що працюють на підприємствах за

направленням від закладів П(ПТ)О, з якими було укладено договір протягом періоду їхнього навчання. З них 23% опитаних вказали, що працюють на підприємствах приватної форми власності, 15% – на підприємствах державної та 2% – на підприємствах комунальної форми власності [12]. Варто наголосити, що тісна співпраця роботодавців та ЗП(ПТ)О створює сприятливі умови для подальшого працевлаштування випускників, у тому числі за спеціальністю.

На нашу думку, вітчизняні ЗВО та ЗП(ПТ)О мають скористатися цими позитивними тенденціями для поглиблення співпраці з бізнесом шляхом систематичного діалогу, створення спільних освітніх майданчиків, проведення професійних стажувань та спільних дослідницьких проєктів, а також надання фінансової підтримки розвитку освітньої галузі. В умовах повоєнного відновлення та модернізації країни така співпраця може стати ключовим чинником формування якісного людського капіталу, здатного підтримати інноваційний розвиток економіки. Заклади освіти також мають враховувати стратегічні вектори бізнесу при перегляді освітніх програм і наповненні їх практичним змістом, з метою підвищення конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

Радкевич В. та Єршова Л. у своїй статті наголошують, що готовність системи професійної освіти до протидії реальним і потенційним загрозам національній безпеці України є лише частково забезпеченою, оскільки її розвиток стримують низка зовнішніх та внутрішніх викликів. До основних зовнішніх загроз віднесено трансформацію світових ринків праці, кадровий дефіцит і трудову міграцію, інформаційну війну проти України, а також перехід на цифрову економіку, тоді як внутрішні фактори пов'язані з низькою якістю професійної підготовки, дефіцитом кваліфікованих робітників, повільними темпами модернізації освітньої мережі та низьким престижем професійної освіти. Таким чином, стан готовності професійної освіти можна оцінити як проблемний і такий, що потребує системних реформ [2].

Варто наголосити, що 12 вересня 2025 року набрав чинності Закон України «Про професійну освіту», яким Верховна Рада України визнає, що безперервне підвищення якості професійної освіти є необхідною умовою зростання підприємницької активності та доходів громадян, сталого розвитку територіальних громад і суспільства, забезпечення ринків праці та економіки України фахівцями високої кваліфікації. Також визначають роль співпраці та партнерства з роботодавцями (об'єднанням роботодавців), шляхом входження їх до складу наглядової ради, регіональної ради професійної освіти, залучення до розроблення освітніх програм, Стандарту професійної освіти, здійснення навчання на робочому місці (на виробництві) [13].

Аналіз перспектив для ЗВО, ЗП(ПТ)О та роботодавців в умовах сучасних викликів українського ринку праці набуває особливого значення у контексті післявоєнного відновлення. Проведене 17 квітня 2025 року засідання Наукової платформи при Міністерстві економіки України, засвідчило необхідність глибокого переосмислення кадрової політики, зокрема, в площині стратегічного партнерства між наукою, освітою та виробництвом. Представлене дослідження Інституту демографії та проблем якості життя НАН України [14] акцентує увагу на глибинних змінах у демографічній, економічній та безпековій сферах, що потребують адаптації системи освіти до нових умов.

Прогноз щодо зростання потреби в робочій силі до 10% у період 2025–2030 рр. супроводжується лише 7% зростанням пропозиції, що створює загрозу дефіциту кадрів, особливо у сільському господарстві та промисловості [15]. Для ЗВО це означає необхідність посилення прикладного компонента освітніх програм, адаптації змісту до регіональних потреб та активної взаємодії з роботодавцями для формування релевантних компетентностей у студентів. Варто зазначити, що лише повернення частини громадян, які виїхали після початку повномасштабного вторгнення, не зможе повною мірою

покрити потреби економіки. Відтак, заклади освіти мають виступати ключовими інституціями у процесі підготовки нової генерації фахівців, здатних працювати в умовах високої продуктивності праці, цифрової трансформації та модернізації виробництва.

У цьому контексті першочерговими на сьогодні завданнями для системи освіти є розвиток гнучких освітніх траєкторій, сприяння працевлаштуванню, інклюзивність, подолання ейджизму та дискримінацій, формування навчальних курсів, практичних кейсів, що охоплюють соціальні аспекти зайнятості, управління змінами та підприємництво. Для мінімізації кадрового дефіциту необхідно забезпечити ефективну статистичне оцінювання ринку праці, розвиток інфраструктури підтримки працівників, а також скорочення часових та фінансових витрат на пошук роботи й персоналу. Саме активна співпраця ЗВО, ЗП(ПТ)О та роботодавців дасть змогу реалізувати ці завдання, адаптуючи систему освіти до потреб відновлення економіки України, забезпечуючи сталий розвиток держави в довготривалій перспективі.

Актуальними формами співпраці між ЗВО, ЗП(ПТ)О та компаніями-роботодавцями є: створення рад роботодавців, участь їх у розробленні та рецензуванні освітніх програм, організація спільних науково-практичних заходів, забезпечення студентських стажувань та практик, співпраця в межах дуальної освіти, а також розширення джерел фінансування освітніх послуг. Такі ініціативи сприяють формуванню конкурентоспроможного випускника, здатного реалізувати себе в Україні, зокрема, в регіонах, які потребують відновлення. Це є також важливим фактором у забезпеченні добробуту громадян і сталого розвитку країни.

На нашу думку, формування регіонального замовлення на підготовку кадрів у професійній освіті вимагає переходу до гнучких, інноваційних та партнерських підходів, визначених Законом України «Про професійну освіту». В сучасних українських реаліях регіональне замовлення повинно враховувати соціально-економічні виклики, зокрема, демографічні та міграційні тенденції, потребу у швидкій перепідготовці кадрів для секторів відбудови, логістики, інженерії, ІТ та соціальних послуг, а також забезпечувати інклюзивність і доступність освіти для внутрішньо-переміщених осіб, ветеранів, вразливих груп населення, розвивати систему прогнозування потреб регіонального ринку праці. Водночас розширення інструментів фінансування через грантові програми, співфінансування місцевих бюджетів та участь бізнесу дає змогу посилити матеріально-технічну базу ЗП(ПТ)О та оперативно реагувати на кадрові потреби регіонів. Такий підхід формує цілісну модель публічного управління професійною освітою, орієнтовану на економічне відновлення, підвищення конкурентноздатності робітничих професій і стратегічний розвиток людського капіталу України.

Оскільки для нас важливо дослідити та проаналізувати основні ролі й напрямки реалізації механізмів публічного управління розвитком ринку освітніх послуг через партнерство держави, бізнесу та освітніх інституцій, пропонуємо детальніше їх розглянути (табл. 1).

Запропоновані механізми публічного управління є визначальними для формування збалансованого ринку освітніх послуг і розвитку ефективного партнерства між державою, бізнесом та освітніми інституціями. Інструменти державного впливу – бюджетна та нормативно-правова політика, стандартизація, ліцензування, акредитація, цільове фінансування й моніторинг ринку праці – забезпечують регуляторну стабільність, якість освітньої діяльності та її відповідність стратегічним потребам економіки. Заклади освіти реалізують ці механізми через оновлення освітніх програм, розвиток наукових досліджень і формування компетентностей, релевантних потребам ринку. Бізнес, надаючи інформацію про кадровий попит, залучаючись до розроблення стандартів та забезпечуючи практичну підготовку, виконує роль ключового замовника й інвестора у розвиток людського капіталу. Така тристороння взаємодія підвищує

адаптивність освітньої системи, зміцнює її зв'язок з економічними процесами та сприяє формуванню конкурентоспроможних фахівців для відбудови й модернізації країни.

Таблиця 1. Механізми публічного управління розвитком ринку освітніх послуг

<i>Механізми публічного управління розвитком ринку освітніх послуг через партнерство держави, бізнесу та ЗВО, ЗП(ПТ)О</i>		
Роль держави як регулятора, координатора і гаранта якості	Роль закладів освіти як виробника освітніх послуг, партнера бізнесу та споживача державної політики	Роль роботодавців (бізнесу) як замовника та інвестора у розвиток освіти й науки
<ul style="list-style-type: none"> - бюджетна політика; - нормативно-правове регулювання; - стандарти освіти; - ліцензування та акредитація; - фінансування і цільова підтримка; - моніторинг потреб ринку праці; - моніторинг результативності державного, регіонального замовлення 	<ul style="list-style-type: none"> - актуальні освітні програми; - наукові дослідження та інновації; - формування кадрового потенціалу для забезпечення ринку праці; - наукова експертиза публічної політики й суспільних ініціатив; - експертне консультування місцевої, національної влади та міжнародних інституцій 	<ul style="list-style-type: none"> - інформація про потреби ринку; - участь у розробленні стандартів й освітніх програм; - практика, стажування, дуальне навчання; - кваліфікаційні комісії; - інвестиції в освіту, стартапи, інноваційні проекти

Джерело: розроблено авторками.

Зазначимо також, що механізми публічного управління відіграють ключову роль у формуванні сучасного ринку освітніх послуг, забезпечуючи узгодженість між потребами економіки, структурою підготовки фахівців та можливостями освітніх інституцій. Ці механізми дають змогу державі визначати стратегічні пріоритети у сфері освіти, забезпечувати доступне фінансування, формувати вимоги до якості освітніх послуг і координувати взаємодію між стейкхолдерами. Особливо важливим є використання інструментів прогнозування потреб ринку праці, оскільки вони дають можливість адаптувати освітні програми до трансформаційних змін, спричинених війною, демографічними коливаннями та потребами повоєнного відновлення.

Партнерство держави, бізнесу та ЗВО, ЗП(ПТ)О постає як стратегічний механізм розвитку ринку освітніх послуг, що забезпечує відповідність підготовки кадрів реальному попиту економіки. Державно-приватні партнерства в освіті – від участі роботодавців у формуванні освітніх програм до реалізації дуальної освіти та спільних дослідницьких проектів – підсилюють практичну складову підготовки фахівців і створюють умови для підвищення їхньої конкурентоспроможності. Бізнес, надаючи інформацію про потреби ринку, долучаючись до розроблення стандартів, пропонуючи стажування та інвестуючи в інновації, стає активним учасником формування освітнього середовища. Держава, водночас, через нормативне забезпечення, фінансові інструменти й координацію взаємодії забезпечує сталість та ефективність цих партнерств. У результаті ринок освітніх послуг стає більш гнучким, прогнозованим, здатним формувати людський капітал, необхідний для економічного зростання й повоєнної модернізації України.

Висновки. Узагальнюючи проведені дослідження, можемо стверджувати, що ефективний розвиток ринку освітніх послуг в Україні у воєнний та повоєнний періоди можливий лише за умови комплексного застосування механізмів публічного управління, які забезпечують узгодженість між потребами економіки, кадровим потенціалом та можливостями системи освіти. Аналіз показав, що ключовими проблемами залишаються структурні дисбаланси між підготовкою фахівців і запитами ринку праці, недостатня інтеграція роботодавців у формування освітніх програм, слабка результативність державного замовлення та обмеженість прогнозно-аналітичних інструментів. Запропоновані механізми – нормативне регулювання, фінансування, стандартизація, моніторинг

ринку праці, цифровізація, розвиток дуальної освіти та інституційне партнерство – формують підґрунтя для модернізації освітнього сектора та підвищення його здатності гнучко реагувати на виклики трансформаційного періоду. У дослідженні обґрунтовано, що саме комплексне використання цих інструментів дає можливість створювати освітні послуги, які є релевантними реальним потребам економіки, забезпечують якість підготовки кадрів та сприяють відновленню людського капіталу України.

Результати аналізу засвідчують, що партнерство держави, бізнесу та ЗВО, ЗП(ПТ)О є не лише рекомендованою, а стратегічно необхідною моделлю розвитку ринку освітніх послуг. Дані опитувань свідчать про високу готовність роботодавців долучатися до розроблення освітніх програм, укладати договори співпраці, брати участь у практичній підготовці здобувачів освіти та інвестувати у спільні освітньо-наукові ініціативи. Це підтверджує потенціал розширення державно-приватних партнерств як інструменту підвищення практичної складової освіти та конкурентоспроможності випускників. Доведено, що ефективно партнерство сприяє створенню збалансованої моделі кадрового забезпечення економіки, формуванню сучасних компетентностей, зміцненню інноваційного потенціалу та підвищенню стійкості системи освіти в умовах воєнних і післявоєнних викликів. Таким чином, реалізація запропонованих механізмів формує підґрунтя для розвитку адаптивного, конкурентоспроможного та орієнтованого на потреби суспільства ринку освітніх послуг, здатного підтримати економічне відновлення та євроінтеграційні прагнення України.

Conclusions. Summarizing the conducted research, it can be stated that the effective development of the educational services market in Ukraine during the wartime and post-war periods is possible only through the comprehensive application of public governance mechanisms that ensure alignment between the needs of the economy, human resource potential, and the capacities of the education system. The analysis shows that the key challenges remain structural imbalances between specialist training and labour market demands, insufficient integration of employers into the formation of educational programs, the low effectiveness of the state order mechanism, and the limited use of forecasting and analytical tools. The proposed mechanisms – regulatory governance, financing, standardization, labour market monitoring, digitalization, the development of dual education, and institutional partnerships – create the foundation for modernizing the education sector and enhancing its ability to respond flexibly to the challenges of the transformational period. The study substantiates that only the integrated application of these instruments makes it possible to create educational services that are relevant to the real needs of the economy, ensure the quality of workforce training, and contribute to the restoration of Ukraine's human capital.

The results of the analysis indicate that partnerships among the state, business, and higher education institutions as well as vocational (vocational and technical) education institutions are not merely recommended but constitute a strategically necessary model for the development of the educational services market. Survey data demonstrate a high level of employer readiness to participate in the development of educational programs, conclude cooperation agreements, engage in the practical training of learners, and invest in joint educational and research initiatives. This confirms the potential for expanding public-private partnerships as a tool for strengthening the practical component of education and enhancing graduate competitiveness. The article proves that effective partnerships contribute to the creation of a balanced model of workforce provision for the economy, the development of modern competencies, the strengthening of innovative capacity, and the increased resilience of the education system in the face of wartime and post-war challenges. Thus, the implementation of the proposed mechanisms lays the groundwork for the development of an adaptive, competitive, and society-oriented educational services market capable of supporting economic recovery and Ukraine's European integration aspirations.

Список використаних джерел

1. Гринькевич О., Левицька О., Бараняк І. Регіональне замовлення на підготовку кадрів у системі економічної безпеки та збалансування стратегічних інтересів учасників ринку праці в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-49>
2. Радкевич В., Єршова Л. Стан готовності системи професійної освіти до протидії реальним і потенційним загрозам національній безпеці та національним інтересам України в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів. *Професійна педагогіка*. 2022. № 1 (24). С. 4–17. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.4-17>
3. Valk A., Kratoviš M. (2021). We collaborate with everyone, but with some more than others: evidence of stakeholder collaboration among internal security professional higher education institutions. *Empirical research in vocational education and training*, 13 (1), 4. URL: <https://surl.lu/pnxmai> (дата звернення: 10.11.2025). DOI: <https://doi.org/10.1186/s40461-021-00110-6>
4. Robertson S. L., Mundy K., Verger A., Menashy F. (2012). *Public private partnerships in education: New actors and modes of governance in a globalizing world*. Edward Elgar Publishing. 320 p. URL: https://www.academia.edu/3097678/Public_Private_Partnerships_in_Education_New_Actors_and_Modes_of_Governance_in_a_Globalizing_World (дата звернення: 20.11.2025). DOI: <https://doi.org/10.4337/9780857930699>
5. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 24.08.2025).
6. Найбільш освічені країни світу 2025 року. World Population Review. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-educated-countries#title> (дата звернення: 26.08.2025).
7. Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2025 році: постанова Кабінету Міністрів України від 7 лип. 2025 р. № 812 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/812-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.11.2025).
8. Державна служба зайнятості. Основні тренди ринку праці в Україні у 2025 році (січень–вересень). Статистика. URL: <https://dcz.gov.ua/stat/stattrend>. (дата звернення: 09.11.2025).
9. Звіт з моніторингу працевлаштування випускників закладів вищої та фахової передвищої освіти. Міністерство освіти та науки України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/2025/05/07>.
10. Львівський національний університет імені Івана Франка. URL: <https://lnu.edu.ua/opytuvannia-robotodavtsiv-ta-partneriv-lvivskoho-universytetu/> (дата звернення: 31.08.2025).
11. Сновидович І. Про систему стратегічного партнерства закладів вищої освіти, інститутів влади та бізнесу (приклад Львівського університету). *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2023. Випуск 64. С. 194–207. DOI: <https://doi.org/10.30970/ves.2023.64.0.6416>
12. Інформаційно-аналітичні матеріали за результатами моніторингового дослідження кар'єрних траєкторій випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти. *Міністерство освіти і науки України, ДНУ «Інститут освітньої аналітики»*. 2023. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2024/01/az_monitoryngovogo-doslidzhennya-karyeruyh-traayektorij-vyusknukiv-zppo.pdf (дата звернення: 06.09.2025).
13. Закон України «Про професійну освіту» № 4574-IX 21.08.2025 від URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20#Text> (дата звернення: 23.09.2025).
14. Інститут демографії та проблем якості життя НАН України. URL: <https://me.gov.ua/view/b658f2bb-6f94-406a-8d0b-01b83c624f8b> (дата звернення: 06.09.2025).
15. Фахівці з вищою освітою на ринку праці України: сучасні реалії. Національний інститут стратегічних досліджень. 2025. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/fakhivtsi-z-vyshchoyu-osvitoyu-na-rynku-pratsi-ukrayiny-suchasni> (дата звернення: 26.08.2025).

References

1. Hrynkevych O., Levytska O., & Baraniak I. (2023) Regionalne zamovlennia na pidhotovku kadriv u systemi ekonomichnoi bezpeky ta zbalansuvannia stratehichnykh interesiv uchasnykiv rynku pratsi v Ukraini [Regional request for training in the system of economic security and balancing the strategic interests of labor market participants in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-49>
2. Radkevych V., & Yershova L. (2022). Stan hotovnosti systemy profesiinoi osvity do protydii realnym i potentsiinym zahrozam natsionalnii bezpetsy ta natsionalnym interesam Ukrainy v umovakh zovnishnikh i vnutrishnikh vyklykiv [Status of preparedness of vocational education system to counter real and potential threats to national security and national interests of Ukraine in the conditions of external and internal challenges]. *Profesiina pedahohika*, no. 1 (24), pp. 4–17. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.4-17>
3. Valk A., & Kratoviš M. (2021) We collaborate with everyone, but with some more than others: Evidence of stakeholder collaboration among internal security professional higher education institutions. *Empirical*

- Research in Vocational Education and Training, 13 (1), 4. Available at: <https://surl.lu/pnxmai> (accessed: 10 November 2025). DOI: <https://doi.org/10.1186/s40461-021-00110-6>
4. Robertson S. L., Mundy K., Verger A., & Menashy F. (2012). Public private partnerships in education: New actors and modes of governance in a globalizing world. Edward Elgar Publishing]. Available at: https://www.academia.edu/3097678/Public_Private_Partnerships_in_Education_New_Actors_and_Modes_of_Governance_in_a_Globalizing_World (accessed: 20 November 2025). DOI: <https://doi.org/10.4337/9780857930699>
 5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: 24 August 2025).
 6. World Population Review. (2025) Naibilsh osvicheni krainy svitu 2025 roku [Most educated countries in the world 2025]. Available at: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-educated-countries#title> (accessed: 26 August 2025).
 7. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2025). Postanova “Pro derzhavne zamovlennia na pidhotovku fakhivtsiv, naukovykh, naukovo-pedahohichnykh ta robitnychykh kadriv, na pidvyshchennia kvalifikatsii ta perepidhotovku kadriv u 2025 rotsi” [Resolution on state order for training specialists, scientific, scientific-pedagogical and working personnel, advanced training and retraining in 2025]. Available at: <https://surl.li/uegrfl> (accessed 09 November 2025).
 8. Derzhavna sluzhba zainiatiosti [State Employment Service]. (2025). Osnovni trendy rynku pratsi v Ukraini u 2025 rotsi (sichen–veresen) [Main labor market trends in Ukraine in 2025 (January–September)]. Available at: <https://dcz.gov.ua/stat/stattrend> (accessed 09 November 2025).
 9. Ministerstvo osvity ta nauky Ukrainy [Ministry of Education and Science of Ukraine]. (2025). Zvit z monitorynhu pratsevlashtuvannia vypusnykiv zakladiv vyshchoi ta fakhovoi peredvyshchoi osvity [Report on monitoring employment of graduates of higher and professional pre-higher education institutions]. Available at: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/2025/05/07> (accessed: 31 August 2025).
 10. Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka [Ivan Franko National University of Lviv]. (2025). Opytuvannia robotodavtsiv ta partneriv Lvivskoho universytetu [Survey of employers and partners of Lviv University]. Available at: <https://lnu.edu.ua/opytuvannia-robotodavtsiv-ta-partneriv-lvivskoho-universytetu/> (accessed: 31 August 2025).
 11. Snovydovych I. (2023) Pro systemu stratehichnoho partnerstva zakladiv vyshchoi osvity, instytutiv vlady ta biznesu (pryklad Lvivskoho universytetu) [On the system of strategic partnership of higher education institutions, government institutes and business (example of Lviv University)]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya ekonomichna*, (64), 194–207. DOI: <https://doi.org/10.30970/ves.2023.64.0.6416>
 12. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, DNU “Instytut osvithoi analityky” [Ministry of Education and Science of Ukraine, Institute of Educational Analytics]. (2023). Informatsiino-analitychni materialy za rezultaty monitorynhovoho doslidzhennia kar’iernykh traiektorii vypusnykiv zakladiv profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity [Information-analytical materials based on monitoring study of career trajectories of vocational education graduates]. Available at: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2024/01/az_monitoryngovogo-doslidzhennya-karyernyh-trayektorij-vypusnykiv-zppo.pdf (accessed: 6 September 2025).
 13. Zakon Ukrainy “Pro profesiinu osvitu” № 4574-IX [Law of Ukraine “On Vocational Education” No. 4574-IX]. (2025, August 21). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20#Text> (accessed: 23 September 2025).
 14. Instytut demohrafii ta problem yakosti zhyttia NAN Ukrainy [Institute of Demography and Quality of Life Problems of NAS of Ukraine]. (n.d.). Available at: <https://me.gov.ua/view/b658f2bb-6f94-406a-8d0b-01b83c624f8b> (accessed: 6 September 2025).
 15. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzen [National Institute for Strategic Studies]. (2025). Fakhivtsi z vyshchoiu osvitoiu na rynku pratsi Ukrainy: suchasni realii [Specialists with higher education in the labor market of Ukraine: current realities]. Available at: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialnopolityka/fakhivtsi-z-vyshchoyu-osvitoiu-na-rynku-pratsi-ukrayiny-suchasni> (accessed: 26 August 2025).